

BIOLOGIK FAOL MODDALAR VA ULARNING TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI

Buxoro davlat tibbiyot instituti

“Tibbiy va biologik kimyo” kafedrasi assisenti

Sharifov Akmal Xalimovich

sharifov.akmal@bsmi.uz

Annotatsiya:

Mazkur tezisda biologik faol moddalar, ularning kimyoviy tuzilishi, tasnifi hamda tibbiyotda qo‘llanilishining dolzarb jihatlari yoritilgan. Biologik faol moddalar tirik organizmda muhim fiziologik va biokimyoviy jarayonlarni boshqarishda ishtirok etadi. Ular zamonaviy dori vositalarining asosini tashkil etib, turli kasalliklarni davolash va oldini olishda keng qo‘llaniladi.

Kalit so‘zlar: biologik faol moddalar, dori vositalari, farmakologik faollik, metabolizm, tibbiy kimyo.

Biologik faol moddalar (BFM) — bu tirik organizmda kichik miqdorda bo‘lsa ham muhim biologik ta’sir ko‘rsatuvchi kimyoviy birikmalardir. Ularga alkaloidlar, vitaminlar, gormonlar, fermentlar, antibiotiklar va turli sintetik dori moddalarini kiritish mumkin. Ushbu moddalar hujayra darajasida modda almashinuvi, fermentativ reaksiyalar va fiziologik jarayonlarni tartibga soladi.

Tibbiyotda biologik faol moddalar kasalliklarni davolash, tashxislash va profilaktika qilishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, antibiotiklar mikroorganizmlarning o‘shishini to‘xtatsa, gormonlar endokrin tizim faoliyatini me’yorga keltiradi. Vitaminlar esa organizmning normal rivojlanishi va immunitetini mustahkamlashda muhim rol o‘ynaydi.

Zamonaviy tibbiy kimyoda biologik faol moddalarni sintez qilish, ularning tuzilishi va farmakologik xossalari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish dolzarb masalalardan biridir. Bu esa yangi, samarali va kam nojo'ya ta'sirga ega dori vositalarini yaratish imkonini beradi.

Xulosa:

Biologik faol moddalar tibbiyot va farmatsiya sohasida muhim o'rin egallaydi. Ularni chuqur o'rganish inson salomatligini saqlash va davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Kadyrov A.A.** Tibbiy kimyo. – Toshkent: *O'zbekiston*, 2020.
2. **Mansurov H.M., Jo'rayev S.S.** Biologik faol moddalar kimyosi. – Toshkent: *Fan va texnologiya*, 2019.
3. **Goodman L.S., Gilman A.** *The Pharmacological Basis of Therapeutics*. – New York: McGraw-Hill, 2018.
4. **Wilson and Gisvold's Textbook of Organic Medicinal and Pharmaceutical Chemistry**. – Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2017.
5. **Patrick G.L.** *An Introduction to Medicinal Chemistry*. – Oxford: Oxford University Press, 2020.